

References:

1. Blahun, I.S., Dmytryshyn, L.I., Romankiv, I.M. (2012). Approaches to the Conceptualization of Regional Development. *Visnyk Prykarpats'koho universytetu. Seriya "Ekonomika"* [News of Precarpathian University. Seriya "Economics"], vol. 9, pp. 130–134 (in Ukr.).
2. Porter, M. (1993). *Mezhdunarodnaia konkurentsiya* [International competition]. Moskva, 780 p. (in Russ.).
3. In Batey, P.W.J., Friedrich, P. (Ed.) (2000). *Regional Competition*, Springer. Available at: <http://link.springer.com/book/10.1007/978-3-662-04234-2>. (Accessed 29 September 2014).
4. Antoniuk, L.L. (2004). *Mizhnarodna konkurentospromozhnist' krain: teoriia ta mekhanizm realizatsii* [International competitiveness: theory and implementation mechanism]. KNEU, Kyiv, 276 p. (in Ukr.).
5. Blahun, I.S., Dmytryshyn, L.I., Katsedan, A.V. (2014). Spatial interpretation of potential regional competitiveness based on the gravity model. *Aktual'ni problemy ekonomiky* [Actual Problems of Economics], vol. 8 (158), pp. 411–418 (in Ukr.).
6. Dehtiar'ova, I.O. (2011). Regional competition: the nature, evolution and trends of conditionality. *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual problems of governance], vol. 2 (40), pp. 30–36 (in Ukr.).
7. Doolin, B., Burgess, L., Cooper, J. (2002). Evaluating the use of the Web for tourism marketing: a case study from New Zealand. *Tourism Management*, vol. 23, pp. 23–30.
8. Buhalis, D. (2003). Tourism: Information technology for strategic tourism management. *Financial Times*, Prentice-Hall, Pearson.
9. Yvanova, N.Y. (2004). *National innovation system as a mechanism of self*. Available at: http://vvv.chelt.ru/2004/5-04/ivanova_5-04.html (Accessed 29 September 2014) (in Russ.).
10. Asheim, B., Gertler, M. (2004). *Understanding regional innovation systems*. In Yan Fagerberg, David Moverly and Richard Nelson. *Handbook of Innovation*, Okhford University Press, Okhford.
11. Edkuist, Ch. (1997). *Systems of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations*. Printer, London.

УДК 332.1 : 338.4

А.В. Кругляно, к.е.н.,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД**

Анотація

Розглядаються питання економічного розвитку Чернівецької області у період кризи. Визначено, що необхідною передумовою формування і вибору пріоритетів розвитку є моніторинг поточного стану економіки регіону, а також пошук найбільш важливих проблем та перешкод, що стримують цей розвиток, та передумов для подальшого соціально-економічного розвитку регіону.

Метою будь-якої стратегії розвитку регіону є забезпечення його сталого соціально-економічного розвитку. Ключовим елементом стратегії має стати дослідження передумов розвитку, на основі яких доцільно обирати стратегічні пріоритети розвитку. Дослідження варто проводити за ключовими індикаторами, такими як валовий регіональний продукт, валовий

регіональний продукт у розрахунку на душу населення, реальні доходи населення, капітальні інвестиції. Дослідження даних індикаторів доцільно здійснювати не стільки в абсолютному виразі, скільки за індексами, оскільки цінною є саме динаміка, а не абсолютний вимір.

Залежно від передумов та стану соціально-економічного розвитку конкретного регіону можуть бути використані відповідні стандартні базові підходи для визначення пріоритетів: галузевий (секторальний) підхід, інституційний підхід, інтеграційний підхід, ресурсний підхід, соціально-орієнтований підхід, історичний підхід, адміністративний тощо або їх оптимальне поєднання.

Ключові слова: економічний розвиток регіону, тенденції розвитку економіки регіону, передумови розвитку економіки регіону.

А.В. Кругляно, к.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы,

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ В КРИЗИСНЫЙ ПЕРИОД

Аннотация

Рассматриваются вопросы экономического развития Черновицкой области в период кризиса. Определено, что необходимой предпосылкой формирования и выбора приоритетов развития есть мониторинг текущего состояния экономики региона, а также поиск наиболее важных проблем и препятствий, которые сдерживают это развитие, и предпосылок для последующего социально-экономического развития региона.

Цель любой стратегии развития региона – обеспечение его устойчивого социально-экономического развития. Ключевым элементом стратегии должно стать исследование предпосылок развития, на основе которых целесообразно выбирать стратегические приоритеты развития. Исследование следует проводить по ключевым индикаторам, таким как валовой региональный продукт, валовой региональный продукт в расчёте на душу населения, реальные доходы населения, капитальные инвестиции. Исследование данных индикаторов целесообразно проводить не столько в абсолютном измерении, сколько по индексам, поскольку ценность представляет именно динамика, а не абсолютные показатели.

В зависимости от предусловий и состояния социально-экономического развития конкретного региона могут быть использованы соответствующие стандартные базовые подходы для определения приоритетов: отраслевой (секторальный), институциональный, ресурсный, социально-ориентированный, исторический, административный и так далее, либо их комбинация.

Ключевые слова: экономическое развитие региона, тенденции развития экономики региона, предусловия развития экономики региона.

Постановка проблеми. Економіка України останні роки знаходиться у системній зтяжній політичній, соціальній та економічній кризі. Сьогоднішня така, що до зазначених проблем додалася ще криза військово-гуманітарна. Сукупність даних факторів ставить нові суттєві й абсолютно однозначні виклики перед державою Україна передусім як власне державою.

Відповідно, сьогодні можна стверджувати про постановку питання в такому ракурсі: чи буде існувати економіка України у найближчі роки?

Якщо період 2010-2013 рр. офіційні статистичні спостереження певною мірою фактично приховували реальний стан економіки, відображаючи

переважно лише ті показники та тенденції, які ілюстрували позитивний стан та динаміку, то 2014 рік є особливим у сенсі, що навіть офіційна статистика вже не спроможна приховати реальний мало оптимістичний стан справ. Маніпулювання показниками та методами їх обчислення не дає бажаного для офіційного керівництва держави ефекту приховати реальність та створити ілюзію незначних проблем, які легко долаються (причому переважно у «ручному» режимі, без явного використання ринково керованих механізмів).

Кожен громадянин України особисто, кожен суб'єкт бізнесу вже протягом майже року відчують на собі погіршення соціально-економічної ситуації в цілому, а також у сфері працевлаштування, доходів, цін, заощаджень, фінансово-інвестиційних ресурсів, пошуку резервів збереження власного потенціалу. А про резерви росту сьогодні говорити, на жаль, не доводиться.

У цьому контексті актуалізується інтерес до економік окремих регіонів, оскільки регіони України є досить диференційними у розрізі їхнього економічного потенціалу та економічного розвитку.

Економіка Чернівецької області не є винятком. Цікаво простежити рівень її економічного розвитку, що склався за останні роки і з яким вона увійшла у фазу військово-гуманітарної кризи держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціально-економічного розвитку окремих регіонів взагалі та у період криз зокрема є досить широко представленими у наукових колах вітчизняних та зарубіжних дослідників. Серед найбільш актуальних варто відзначити праці М. І. Долішнього [8], П. Ю. Беленького [1; 2], О. І. Мілашовської [10; 11], В. П. Мікловди [9], Я. А. Жаліло [3; 5], А. І. Мокія [12-14], З. С. Варналія [4], З. В. Герасимчука [6] та інших.

Цікавими є праці К. В. Фокіної-Мезенцевої [16] та К. А. Немець [15], оскільки відображають специфіку соціально-економічного функціонування прикордонних регіонів східної України із сусідніми регіонами Росії, яка відрізняється від існуючих (які досліджені перерахованими вище авторами) комплексним урахуванням особливостей українсько-російських міждержавних відносин.

Однак, незважаючи на різні підходи у дослідженні розвитку регіонів, кожен з них є унікальним з власними традиціями, власним потенціалом та власною специфікою функціонування. У площині практичної реалізації теоретичні методи дослідження розвитку регіонів потребують адаптації, яка б базувалася на виявлених аналітичних результатах вивчення економіки кожного конкретного регіону. Саме тому в межах даної статті ми здійснимо таке дослідження.

Формулювання цілей та завдань. Метою дослідження є визначення умов соціально-економічного функціонування Чернівецької області у кризовому середовищі з метою забезпечення передумов до визначення ключових пріоритетів подальшого розвитку даного регіону.

Досягнення мети розкривається через такі завдання:

- дослідити соціально-економічні тенденції розвитку Чернівецької області;
- визначити основні проблеми функціонування економіки Чернівецької області;
- визначити основні передумови вибору пріоритетів сталого розвитку економіки Чернівецької області.

Об'єктом дослідження стала система функціонування економіки Чернівецької області.

Предметом дослідження визначено процеси, явища функціонування економіки Чернівецької області, а також проблеми управління розвитком окремих секторів та територій даного регіону.

Виклад основного матеріалу. Економічний розвиток є багатофакторним процесом, що відбиває як еволюцію господарського механізму, так і зміну на цій основі економічної системи. Водночас це суперечливий і важко вимірюваний процес, що не може відбуватися прямолінійно, по висхідній лінії.

У зв'язку з труднощами виміру процесу економічного розвитку в макроекономіці найчастіше аналізують економічний ріст, хоча це лише один із критеріїв економічного розвитку.

Загалом економічний ріст означає кількісну і якісну зміну результатів виробництва і його факторів (їхньої продуктивності). Своє вираження економічний ріст у межах окремо взятого регіону знаходить у збільшенні або зменшенні валового регіонального продукту.

Головним показником при аналізі рівня економічного розвитку є темпи приросту обсягу валового регіонального продукту (ВРП) та валового регіонального продукту на душу населення.

За останні роки у період 2010-2012 років в Чернівецькій області тенденції економічного росту спостерігалися щорічно. При чому щороку темпи росту пришвидшувалися. За аналізований період ріст ВРП становив 100,3% у 2010 році (9,89 млрд. грн.), 104% у 2011 році (11,97 млрд. грн.) та 106,1% у 2012 році, досягнувши позначки у 13,17 млрд. грн.

Темпи росту ВРП на душу населення були практично аналогічними: 100,3% у 2010 році (10,94 тис. грн.), 103,9% у 2011 році (13,23 тис. грн.) та 106% у 2012 році, досягнувши позначки 14,53 тис. грн. на кінець року (рис. 1).

Показники постійно зростають протягом останніх років, але дані за 2013 рік на момент написання статті відсутні. Однак загальні макроекономічні тенденції в країні свідчать про скорочення темпів приросту у 2013 році даних показників. Зауважимо, що абсолютний рівень ВРП на душу населення є досить низьким і фактично вдвічі нижчим, ніж у цілому по Україні.

Якщо проаналізувати економіку Чернівецької області за основними макроекономічними показниками, то відзначимо наступні тенденції.

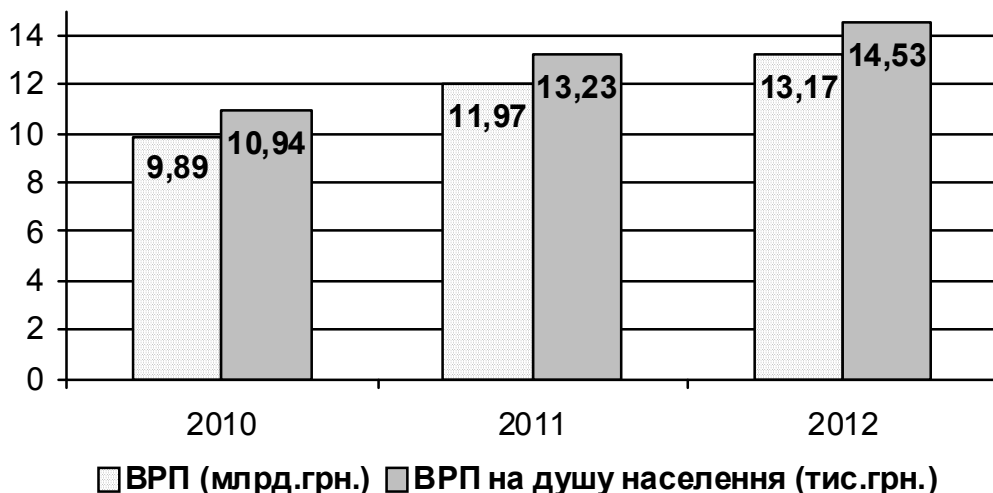

Рис. 1. Динаміка ВРП та ВРП на душу населення Чернівецької області у 2010-2012 рр.

Наповнення ВРП зумовлене, в основному, обсягами промислового виробництва. Ріст обсягів реалізованої промислової продукції відбувався протягом 2011-2013 років і склав 3689,9 млн. грн. у 2011 р., або 118,5%; 3922,8 млн. грн. у 2012 р., або 106,3%; 4011 млн. грн. у 2013 р., або 102,2%. Однак індекс промислової продукції (обсяг виробництва) показує інакшу тенденцію: 89,6% у 2011 р., 86,8% у 2012 р., 103,7% у 2013 р. (рис. 2).

Аналіз даного графіка свідчить про уповільнення темпів росту реалізації промислової продукції та відновлення темпів росту виробництва промислової продукції підприємствами Чернівецької області. Зазначимо скорочення розриву між темпами виробництва і темпами реалізації. Це може означати падіння промислового потенціалу підприємств області, оскільки можна припустити, що така ситуація зумовлена скороченням залишків незавершеного виробництва, зменшенням запасів та ймовірним переходом від довго- та середньострокового планування на короткострокове, що не можна віднести до позитивних тенденцій.

Підтвердженням цьому є падіння темпів росту ВРП до 101,9% на кінець 2013 року.

Порівняємо дану тенденцію із динамікою реальних доходів населення. Індекс реальних доходів населення у 2011 році склав 111,7%, у 2012 році – 113%, у 2013 році – 105,9%. Спостерігається аналогічна тенденція падіння доходів, хоча наявне й переважання темпів росту доходів над темпами росту ВРП.

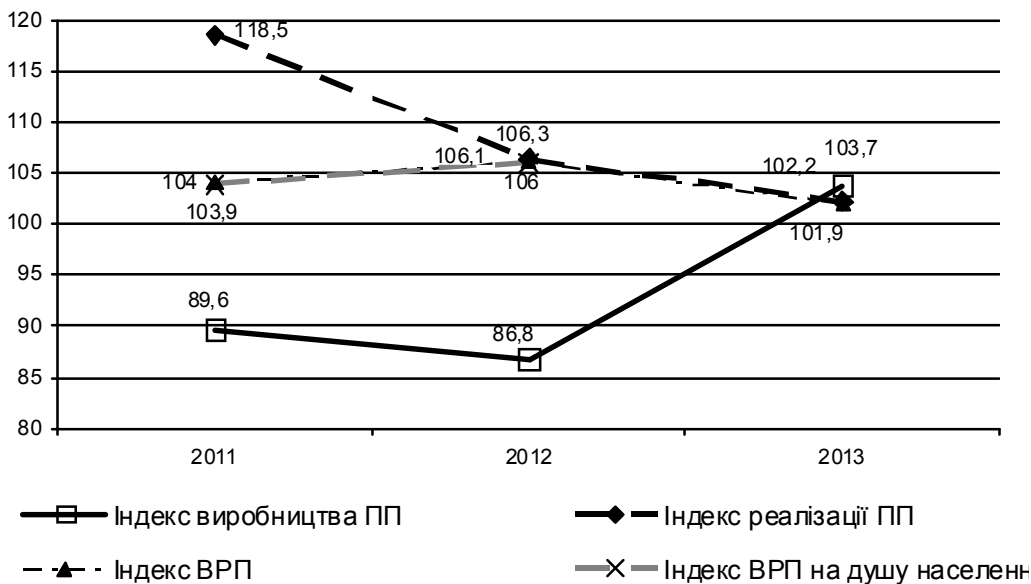

Рис. 2. Динаміка індексу виробництва промислової продукції, індексу реалізації промислової продукції, індекс ВРП та індекс ВРП на душу населення у Чернівецькій області у 2011-2013 рр. (у % до попереднього року)

Більш оптимістичною є динаміка індексу продукції сільського господарства: за 2011 рік індекс склав 110,8%, за 2012 рік – 101%, за 2013 рік – 103,5%. Тобто спостерігається відновлення росту обсягів продукції сільського господарства. Однак саме значення приросту є нижчим за приріст у промисловості та за приріст у реальних доходах населення.

Також насторожує динаміка індексу капітальних інвестицій, оскільки саме капітальні інвестиції є базисом для розвитку реального сектора економіки, основою створення нових робочих місць, росту заробітних плат, доходів у бюджет, розширення асортименту товарів і послуг, підвищення якості продукції тощо. У 2011 році індекс капітальних інвестицій склав 95,5%, у 2012 році – 111,9%, у 2013 році – 96,4%. Зауважимо, що у 2012 році ріст капітальних інвестицій відбувся за рахунок росту інвестування у житлове

будівництво, а не машини, обладнання, інженерні споруди, нематеріальні активи, землю тощо.

Тому можна стверджувати про негативну тенденцію падіння темпів реального інвестування протягом 2011-2013 років.

Таким чином, дослідивши основні соціально-економічні тенденції розвитку Чернівецької області, можна окреслити головні проблеми функціонування економіки даного регіону:

- нестабільність темпів соціально-економічного розвитку регіону за досліджуваній період 2011-2013 років;

- тенденція до скорочення темпів росту основних індикаторів розвитку регіону: ВРП, ВРП на душу населення, індексу реалізації промислової продукції, індексу реальних доходів населення;

- тенденція до скорочення індексу капітальних інвестицій при паралельному погіршенні їхньої структурної якості;

- сумарне падіння промислового потенціалу досліджуваного регіону.

Однак поряд із проблемами в економіці Чернівецької області, існують і позитивні передумови подальшого її розвитку, серед яких: випереджаючі темпи росту реальних доходів населення над ростом основних економічних показників, таких як ВРП та ВРП на душу населення; пришвидшення темпів росту сектору сільськогосподарського виробництва; власне факт росту реальних доходів населення, хоч і уповільненими темпами.

Отже, можна стверджувати про необхідність вжиття невідкладних заходів щодо управління стратегічним розвитком економіки Чернівецької області з метою зупинення процесів втрати економічного потенціалу регіону. Ключовими точками фокусування уваги з точки зору пріоритетів розвитку в умовах падіння обсягів інвестування у реальний сектор економіки мають стати передусім підтримка сільського господарства та надання послуг, оскільки у цій сфері працює більша частина зайнятих у економіці, а також дані сфери не потребують значних та тривалих інвестицій.

Висновки та напрями подальших досліджень. За даних умов склалася складна ситуація у соціально-економічному розвитку Чернівецької області. Погіршення її без вжиття рішучих адекватних кроків надалі неминуче.

В умовах обмежених інвестиційних ресурсів та нестабільності економічного середовища загалом фокусування стратегічної уваги має бути на сферах, які потребують порівняно незначної інвестиційної активності з одночасно вагомим власним потенціалом та сприятливими передумовами.

Такими сферами ми визначаємо сільськогосподарський сектор економіки, а також сектор послуг.

Подальші напрями дослідження потребують конкретизації даного твердження та можливого розширення визначених у цьому дослідженні пріоритетів відповідно до соціально-економічних реалій у регіоні.

Список використаних джерел:

1. Беленький П. Ю. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону / П. Ю. Беленький [та ін.] ; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л. : [б.в.], 2006. – 129 с.
2. Беленький П. Ю. Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів : методологія і механізми / П. Ю. Беленький [та ін.] ; наук. ред. П. Ю. Беленький ; Нац. акад. наук України, Ін-т регіон. дослідж. – Л. : [б.в.], 2002. – 308 с.
3. Біла С. О. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні : аналіт. доп. / С. О. Біла, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко, В. І. Жук, М. О. Кушнір; ред. С. О. Біла; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К., 2011. – 75 с.
4. Варналій З. С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : [моногр.] / З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова, С. А. Романюк, В. І. Чужиков, І. І. Мазур, С. І. Мітряєва, О. М. Нижник, А. П. Павлюк, Л. В. Шаульська; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : Знання України, 2005. – 497 с.
5. Воротін В. Є. Державне управління регіональним розвитком України : [монографія] / В. Є. Воротін, Я. А. Жаліло, С. О. Біла, Л. І. Федулова, Н. А. Мікула, М. О. Кушнір, С. І. Мітряєва, О. М. Пищуліна, Д. В. Ляпін, В. В. Борщевський. – К. : НІСД, 2010. – 287 с.
6. Герасимчук З. В. Транскордонне співробітництво регіонів: методика оцінки та шляхи активізації : [монографія] / З. В. Герасимчук, Л. В. Корольчук; Луц. нац. техн. ун-т. – Луцьк : Надстир'я, 2009. – 184 с.
7. Гоблик В. В. Спільні транскордонні регіони України та ЄС: зовнішньоекономічний аспект : [монографія] / В. В. Гоблик; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2012. – 304 с.
8. Долішній М. І. Регіональна політика: методологія, методи, практика / М. І. Долішній [та ін.] ; відп. ред. М. І. Долішній ; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л. : [б.в.], 2001. – 719 с.
9. Мікловда В. П. Прикордонне співробітництво: регіональні трансформації і перспективи : [монографія] / В. П. Мікловда, Л. М. Газуда, Б. І. Дяченко, О. В. Лизанець; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», Асоц. економістів Закарпаття. – Ужгород : Бреза А.Е., 2012. – 226 с.
10. Мілашовська О. І. Регіональна політика соціально-економічного розвитку прикордонних територій (на матеріалах Карпатського регіону) : [монографія] / О. І. Мілашовська; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2008. – 512 с.
11. Мілашовська О. І. Формування і реалізація регіональної політики соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05 / О. І. Мілашовська; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2011. – 39 с.
12. Мокій А. І. Зовнішньоекономічна інтеграція регіонально-галузових комплексів як напрям системної трансформації економіки : автореф. дис... д-ра екон. наук : 08.05.01 / А. І. Мокій; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2000. – 40 с.
13. Мокій А. Регіонально-секторна модель зовнішньоекономічної інтеграції: передумови і стратегія реалізації / А. Мокій. – Л. : Коопосвіта, 1999. – 346 с.
14. Мокій А. І. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону : [монографія] / А. І. Мокій, Т. Г. Васильців, Г. Я. Антонюк, І. Г. Бабєць, В. І. Волошин; ред.: А. І. Мокій, Т. Г. Васильців; Регіон. філ. Нац. ін-ту стратег. дослідж. у м. Львові, Лаб. дослідж. пробл. міжнар. інтеграції та безпеки Львів. комерц. акад., Укр. асоц. економістів-міжнародників. – Л. : ПАІС, 2010. – 486 с.
15. Немець К. А. Прикордонні соціогеосистеми: тенденції та особливості розвитку : [монографія] / К. А. Немець, Г. О. Кулешова, Л. М. Немець; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х. : Екограф, 2012. – 231 с.
16. Фокіна-Мезенцева К. В. Прикордонна співпраця на рівні регіонів: сучасні проблеми та концептуальні особливості : [монографія] / К. В. Фокіна-Мезенцева; ред. Н. П. Борецька; Донец. ін-т ринку та соц. політики. – Донецьк : Юго-Восток, 2011. – 143 с.

Andriy V. Kruhlyanko, Candidate of Economic Sciences,
Chernivtsi Trade and Economics Institute of KNTEU, Chernivtsi

TRENDS OF DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF CHERNIVTSI REGION DURING THE CRISIS

Annotation

The problems of economic development of Chernivtsi region during the crisis are considered. It is determined that a necessary preconditions for the formation and selection of development priorities is the monitoring the current state of the regional economy, and the search for the most important problems and obstacles that hinder this development, and preconditions for further social and economic development of the region.

The overall objective of any regional development strategy should be to ensure its stable social-economic development.

A key element of the strategy should be to research the preconditions for the development. Based on such preconditions it is advisable to choose strategic development priorities. Investigation of preconditions should be conducted on key indicators such as gross regional product, gross regional product per capita, real income of the population, capital investment. It is expedient to carry out the investigation of these indicators not only by absolute terms, but by indexes, because the value is exactly the dynamics, rather than absolute figures.

Depending on the preconditions and the state of social and economic development of a particular region the standard basic approaches for determining priorities can be used: industry (sectoral), institutional, resource, socially-oriented, historical, administrative, and so on, or their combination.

Keywords: economic development of the region, trends of the development of regional economy, preconditions of development of regional economy.

References:

1. Belyen'kyy, P.Yu. et al. (2006). *Investytsiyno-innovatsiynе zabezpechennya konkurentospromozhnosti rehionu* [Investment and innovation to ensure the competitiveness of the region]. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Studies, L'viv, 129 p. (in Ukr.).
2. Belyen'kyy, P.Yu. et al. (2002). *Infrastrukturne zabezpechennya konkurentnoyi ekonomiky rehioniv* [Infrastructure ensure competitive regional economy: methodology and mechanisms]. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Studies, L'viv, 308 p. (in Ukr.).
3. Bila, S.O., Zhalilo, Ya.A. et al. (2011). *Innovatsiyni pidkhody do rehional'noho rozvytku v Ukrayini* [Innovative approaches to regional development in Ukraine]. The National Institute for Strategic Studies, Kyiv, 75 p. (in Ukr.).
4. Varnaliy, Z.S., Mokiy, A.I. et al. (2005). *Rehiony Ukrayiny: problemy ta priorytety sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku* [Regions of Ukraine: Problems and Priorities of socio-economic development]. Knowledge of Ukraine, Kyiv, 497 p. (in Ukr.).
5. Vorotin, V.Ye., Zhalilo, Ya.A., Bila, S.O. et al. (2010). *Derzhavne upravlinnya rehional'nym rozvytkom Ukrayiny* [State of regional development Ukraine]. Kyiv, 287 p. (in Ukr.).
6. Herasymchuk, Z.V., Korol'chuk, L.V. (2009). *Transkordonne spivrobitnytstvo rehioniv: metodyka otsinky ta shlyakhy aktyvizatsiyi* [Cross-border cooperation regions: methods of assessment and ways to accelerate]. Nadstyr"ya, Luts'k, 184 p. (in Ukr.).
7. Hoblyk, V.V. (2012). *Spil'ni transkordonni rehiony Ukrayiny ta YeS: zovnishn'oekonomichnyy aspekt* [Joint cross-border regions of Ukraine and the EU Foreign Economic Aspect]. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Studies, L'viv, 304 p. (in Ukr.).
8. Dolishniy, M.I. et al. (2001). *Rehional'na polityka: metodolohiya, metody, praktyka* [Regional policy: methodology, methods, practices]. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Studies, L'viv, 719 p. (in Ukr.).

9. Miklovdá, V.P., Hazuda, L.M. et al. (2012). *Prykordonne spivrobitnytstvo: rehional'ni transformatsiyi i perspektyvy* [CBC: regional transformation and prospects]. Breza A.E., Uzhhorod, 226 p. (in Ukr.).

10. Milashovs'ka, O.I. (2008). *Rehional'na polityka sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku prykordonnykh terytoriy (na materialakh Karpats'koho rehionu)* [Regional policy of social and economic development of border areas (based on the Carpathian region)]. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Studies, L'viv, 512 p. (in Ukr.).

11. Milashovs'ka, O.I. (2011). *The formation and implementation of regional policy of social and economic development of border regions*. Thesis Doctor of Economic Sciences. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Studies, L'viv, 39 p. (in Ukr.).

12. Mokiy, A.I. (2000). *External integration regionally-industrial complexes as the direction of systemic transformation of the economy*. Thesis Doctor of Economic Sciences. Kyiv. nat. University of them. Shevchenko, Kyiv, 40 p. (in Ukr.).

13. Mokiy, A.I. (1999). *Rehional'no-sektorna model' zovnishn'oeconomichnoyi intehratsiyi: peredumovy i stratehiya realizatsiyi* [Regional-sectoral integration of foreign models: background and strategy implementation]. Kooposvita, L'viv, 346 p. (in Ukr.).

14. Mokiy, A.I., Vasylytsiv, T.G. et al. (2010). *Stratehiya ta mekhanizmy zmitsnennya prostorovo-strukturnoyi konkurentospromozhnosti rehionu* [Strategies and mechanisms for strengthening spatial and structural competitiveness of the region]. PAIS, L'viv, 486 p. (in Ukr.).

15. Nyemets', K.A., Kulieshova, H. O., Niemets', L. M. (2012). *Prykordonni sotsioheosystemy: tendentsiyi ta osoblyvosti rozvytku* [Border sotsioheosystemy: Trends and characteristics of]. Ekohraf, Kharkiv, 231 p. (in Ukr.).

16. Fokina-Mezentseva, K.V. (2011). In N.P. Boretsky (Ed.). *Prykordonna spivpratsya na rivni rehioniv: suchasni problemy ta kontseptual'ni osoblyvosti* [Border cooperation at the regional level: current problems and conceptual features]. Yuho-Vostok, Donetsk, 143 p. (in Ukr.).

